

KORT OM

Evaluerende pædagogisk praksis

BØRNE- OG
UNDERSVINGSMINISTERIET

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Indledning	2
1. Gør jeres formål med evaluering tydeligt	6
2. Dokumentér med fokus på læringsmiljø og fælles refleksion	8
3. Analysér for at sætte en retning for jeres fremtidige praksis	10
Litteraturliste	14

Dette materiale understøtter den styrkede pædagogiske læreplan. Materialet her indgår i en række tematiske materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som er et centralt område i den styrkede pædagogiske læreplan. Som leder kan du vælge at sætte fokus på dette eller andre områder fx samspil og relationer, der også findes materialer om. Der findes også to grundlæggende redskaber, som I kan bruge til 1) selv at analysere og evaluere jeres pædagogiske praksis og til 2) at forankre den del af praksis I har besluttet at udvikle. I kan finde publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan* og alle andre materialer på www.emu.dk/dagtilbud

Evaluerende pædagogisk praksis

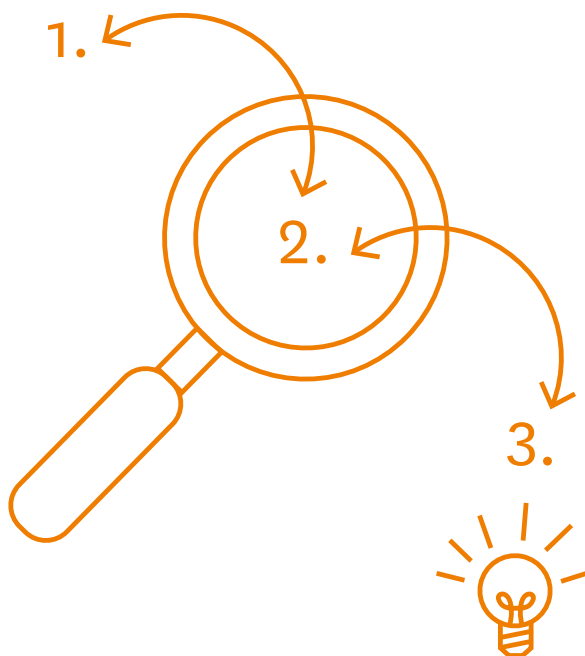
I denne *Kort om evaluerende pædagogisk praksis* kan I som pædagogiske ledere og personale i dagtilbud få indblik i, hvordan man arbejder med en systematisk evaluerende praksis i det pædagogiske læringsmiljø.

Gennem evaluering og dokumentation skabes ny viden, der bidrager til at udvikle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø og til at skabe de bedste betingelser for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. En velfungerende evalueringskultur baserer sig på, at I som pædagogisk personale og ledelse udvikler en løbende faglig selvkritisk og reflekteret tilgang til jeres pædagogiske praksis. Sådan kan I blive klogere på, om læringsmiljøet giver det udbytte for børnene, I ønsker.

En systematisk evaluerende pædagogisk praksis er en proces, hvor I gennem en række faser vurderer og reflekterer over sammenhængen mellem læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Hensigten er, at I herudfra kan formulere nye formål eller arbejde ud fra de samme mål på nye måder.

I forskningen findes en række relevante pointer og diskussioner. På baggrund af forskning og viden om evaluering og dokumentation kan cirklen på næste side illustrere, hvordan I kan sikre sammenhæng og systematik i jeres evaluerende pædagogiske praksis.

Kort om evaluerende pædagogisk praksis er til jer, der gerne vil have en introduktion til, hvordan man kan arbejde med dokumentation og evaluering i dagtilbud, inddelt i tre trin. Hvert kapitel viser et trin til, hvordan I bedst kan gøre faserne i jeres evaluering konstruktive og meningsfulde.

Til lederen

Med den styrkede pædagogiske læreplan har du som leder af dagtilbuddet ansvar for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. At etablere en evalueringskultur indebærer, at du og det pædagogiske personale løbende forholder jer refleksivt til, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Etablering af en evalueringskultur i dagtilbuddet skal understøtte, at personalet i det daglige udvikler en løbende faglig selvkritisk og reflekteret tilgang til tilrettelæggelse og evaluering. Dette skal bidrage til, at personalet får øje på praksis, tænker over den og ser mulighederne for at justere på den, hvis der er behov for det. I sidste ende bidrager det til at udvikle og ændre den pædagogiske praksis.

En systematisk og udviklende evalueringskultur er central for den løbende udvikling af den pædagogiske praksis. Som led i en evalueringskultur kan I vælge at sætte særsomt fokus på en større udfordring eller et specifikt tema, som er afgrænset til en bestemt tidsperiode. Det er denne type evaluering, som materialet her handler om.

Hvad er ...

... evaluering?

At evaluere er at vurdere og reflektere over den pædagogiske praksis, I har i dag, for at gøre jeres praksis bedre i morgen. Evaluering handler om at undersøge og udvikle. En systematisk evaluering kan foregå kontinuerligt som en proces, der afsluttes eller fortsætter i flere faser.

... dokumentation?

Dokumentation er alle tænkelige vidnesbyrd om processer og resultater i det pædagogiske arbejde. Det kan være dokumentation, som I og/eller børnene indsamler, fx børnetegninger og strandsten. Det kan også være dokumentation, som I og/eller børnene skaber, fx når I tager fotos, optager video og skriver praksisfortællinger. Dokumentation kan også være andre informationer om dagtilbuddet, børnene, det pædagogiske personale og forældrene, som I fx finder i spørgeskemaer om børns udvikling eller i en sprogvurdering.

... et evalueringsredskab?

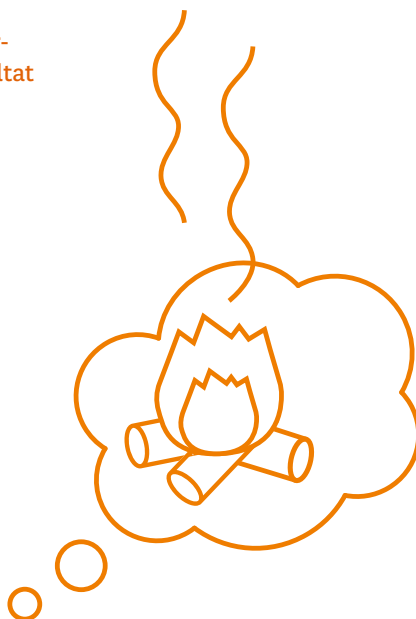
Det er et redskab, der understøtter forberedelsen og/eller gennemførelsen af evalueringen. Redskabet kan have fokus på forskellige dele af læringsmiljøet og/eller børns trivsel, læring og udvikling. I forbindelse med nogle redskaber indgår evaluering som en del af redskabet, fx via spørgsmål til evaluering. Andre redskaber understøtter dele af evalueringsprocessen med et måleresultat eller en refleksions- og analysemetode og skal indgå i en evalueringsproces for at kunne fungere som et evalueringsredskab.

... et mål?

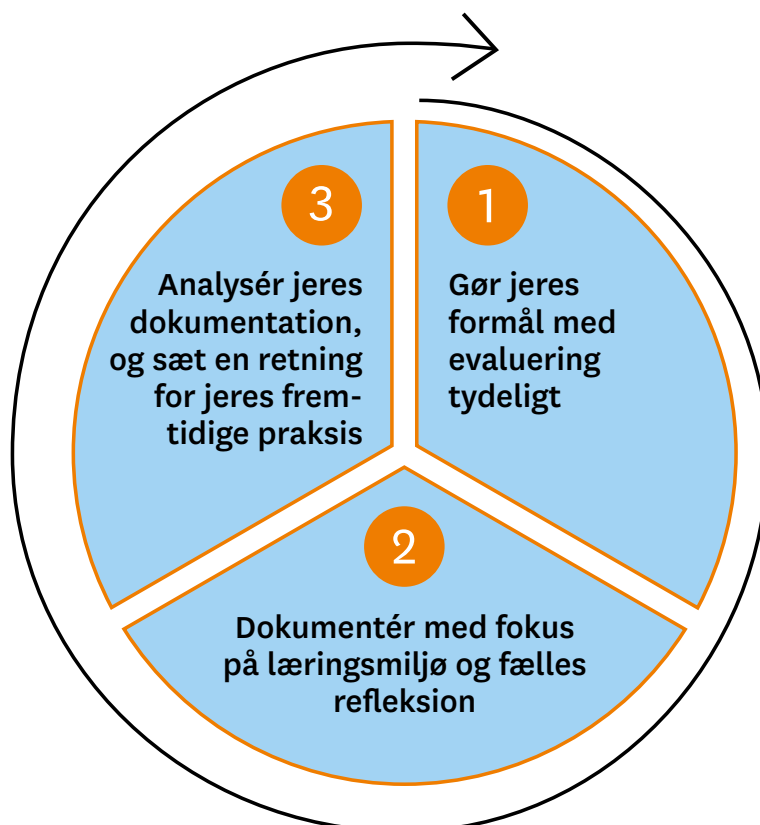
Målet med en systematisk evaluerende pædagogisk praksis vil ofte være en ændret eller forbedret pædagogisk praksis i læringsmiljøet. Et konkret eksempel kan fx være "At konflikterne ved bålhytten på legepladsen stopper" eller "At alle børn er del af et legefællesskab, når vi leger ude på legepladsen om formiddagen".

... et formål?

Formålet er det, der beskriver, hvad man gerne vil have ud af evalueringsprocessen. Formålet kan fx handle om at understøtte en udvikling, eller det kan handle om at gøre status og vurdere resultatet af en indsats. Det er vigtigt, at formålet er klart formuleret, så det kan fungere som en ledestjerne for alle, der er involveret i den evaluerende pædagogiske praksis. Formålet kan formuleres som en sætning eller som et spørgsmål: "Vi vil undersøge, hvorfor der ofte er konflikter ved bålhytten på legepladsen om formiddagen" eller "Hvordan opstår konflikterne ved bålhytten på legepladsen om formiddagen?".

Tre trin i en evaluerende pædagogisk praksis

Vidensgrundlag

Kort om evaluerende pædagogisk praksis er baseret på en forskningskortlægning gennemført for Børne- og Undervisningsministeriet af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) i 2018.

Kortlægningen *Evaluerende pædagogisk praksis i dagtilbud* samler 42 danske og internationale studier fra 2006-2016, der har undersøgt, hvad der karakteriserer evaluerende pædagogisk praksis i dagtilbud, og hvordan pædagogisk personale kan arbejde med dokumentation og evaluering. Kortlægningen indgår i en række af kortlægninger, som EVA gennemfører for Børne- og Undervisningsministeriet i perioden 2017-2020 i forbindelse med realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan.

Ud over kortlægningen bygger *Kort om evaluerende pædagogisk praksis* på viden fra en række pædagogiske håndbøger og lærebøger. Samlet bygger opsamlingen på et vidensgrundlag, der kan være med til at inspirere den daglige ledelsespraksis og den pædagogiske praksis i dagtilbud. Brug derfor gerne *Kort om evaluerende pædagogisk praksis* som afsæt for videre læsning. På sidste side findes en liste over de studier, der bliver refereret til. Derudover kan den samlede kortlægning læses på www.emu.dk/dagtilbud.

Gør jeres formål med evaluering tydeligt

Systematisk evaluerende praksis er en proces, som I indleder og afslutter inden for en begrænset tidsperiode. På den måde adskiller systematisk evaluering sig fra jeres løbende erfaringsudveksling med jeres kolleger.

Når I evaluerer systematisk, indsamler I viden og dokumentation med et bestemt formål. Kapitlet her vil gøre jer klogere på, hvordan I kan evaluere systematisk på en måde, der forbedrer jeres pædagogiske praksis.

Fastsæt et klart formål med evalueringsarbejdet

Den daglige omtanke og refleksion er vigtig for den løbende udvikling i dagtilbuddet og skal bestemt ikke sættes på standby, selvom I gennemfører mere systematiske evalueringer. Men udgangspunktet for en systematisk evaluering er, at I vil opnå en bestemt forandring eller har nogle bestemte spørgsmål, I gerne vil have svar på. Første trin i en systematisk evaluering er derfor at fastsætte et formål med evalueringen. Forskning viser, at hvis I er i tvivl om, hvorfor I evaluerer, og hvad I skal bruge den nye viden til, bliver det sværere at evaluere meningsfuldt. Derfor er det vigtigt at sikre, at alle er enige om, hvad formålet med evalueringen er, og hvem der skal bruge den viden, I regner med at opnå. Vær opmærksom på, at nogle evalueringer skal anvendes af flere, fx både af jeres egen personalegruppe og af forvaltningen.

Fokus skal være sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Når I udarbejder et formål for jeres evaluering, kan I fx tage udgangspunkt i et eller flere mål fra *En styrket pædagogisk læreplan*. Et af målene for temaet 'Social udvikling' er fx, at "det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer". På den måde sikrer I, at jeres evaluering er relevant for udviklingen af jeres læringsmiljø. I sikrer jer også, at jeres evaluering gør jer klogere på forholdet mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i jeres dagtilbud. Det er vigtigt, at I konkretiserer målene fra læreplanen, inden I går i gang med evalueringen. Det kan I læse mere om nedenfor.

Forskning viser nemlig, at evalueringer kan komme til alene at fokusere på børnenes kompetencer og læringsudbytte. Men som pædagogisk leder eller personale i et dagtilbud er det jeres opgave at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af *sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse*. Det vil sige, at et overordnet formål med evalueringen skal være at blive klogere på, hvordan I kan udvikle jeres læringsmiljø, så børnene kan udvikle sig i læringsmiljøet. På den måde kan evalueringen danne afsæt for, at I kan arbejde med jeres praksis, så I kan styrke dagtilbudets læringsmiljø og hermed trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Til lederen: Som leder har du en særlig vigtig opgave med at tydeliggøre formålet med evalueringen for alle, der skal deltage i arbejdet.

Brug jeres undren som udgangspunkt for en evaluering

I har sikkert undret jer over forskellige ting i børnegruppen i tidens løb. Hvorfor er der fx meget uro ved frokosten eller kaos i garderobesituationen? Eller hvordan sikrer vi, at alle børn er del af et fællesskab, når de leger på legepladsen? Den undren kan I bruge til at finde et konkret formål med evalueringen. Nogle gange vil jeres undren også pege på noget, I gerne vil opnå. Måske har I i en længere periode diskuteret, hvordan I kan organisere frokostmåltidet mere hensigtsmæssigt. Måske ønsker I at tilføre måltidssituationen et andet indhold, fx at sætte fokus på deltagelse eller børnefællesskaber. I kan bruge sådan en undren som udgangspunkt for at tilrettelægge en evaluering, der giver mening for jer. Spørgsmålet ”hvordan får vi de stille børn til at deltage mere aktivt i samtalen under måltidet?” kunne fx være en start på en systematisk evalueringsproces. I den situation ville målet kunne være: ”Alle børn skal opleve, at de under måltidet er del af et fællesskab, hvor de bliver set og hørt.” Fx kan I stille hinanden spørgsmål som: ”Hvordan kan vi få flere børn til at deltage i snakken omkring bordet, når vi spiser?” eller ”hvordan får vi nogle børn til at koncentrere sig mere om at spise, når vi sidder ved bordet?”. Kort

sagt skal I fastlægge, *hvad I gerne vil vide*. For at få svar har I brug for information om måltidssituationen. Den kan I få ved at observere og dokumentere måltidssituationen. Det vil vi vende tilbage til.

Sæt evalueringsarbejdet i system, og udvikl jeres egen evalueringspraksis

Forskning peger på, at pædagogisk personale mener, at evalueringer kan styrke deres faglige bevidsthed og faglige udvikling. Omvendt viser forskning også, at pædagogisk personale kan opleve, at det ligger langt fra den pædagogiske kerneopgave at besvare spørgeskemaer eller på anden måde måle kvaliteten af dagtilbuddet, og at den tid, der bruges på evaluering og dokumentation, tager tid fra arbejdet med børnene.

Til lederen: Som leder har du en vigtig opgave med at organisere systematiske evalueringer, så det pædagogiske personale har ro og tid til opgaven. Det skal stå klart for alle, hvordan evalueringen skal foregå, og hvordan redskaberne skal bruges.

Den udfordring kan I imidlertid imødegå, hvis I har mulighed for at fordybe jer og evaluere på en måde, så I hele tiden fornemmer, at evalueringen kan forbedre jeres praksis og læringsmiljøet efterfølgende. Derfor er det helt nødvendigt, at der bliver afsat tid til evalueringen. Det understreger, at det er vigtigt, og giver ro til, at man i fællesskab kan holde fokus på opgaven. De, der skal være med til at evaluere, har brug for at fordybe sig i indsamlingen af information og i den efterfølgende analyseproces.

Forskning viser, at en udfordring ved at evaluere systematisk er, at der ofte opstår tvivl om, hvordan dokumentations- og evalueringsredskaber konkret skal anvendes. Derfor er der mange fordele ved at arbejde med de samme evalueringsredskaber flere gange. Jo mere rutinerede I bliver i at anvende et evalueringsredskab, jo mindre behøver I at fokusere på, hvordan I bruger redskabet. Det frigiver energi til at fokusere på, hvad der kommer ud af arbejdet med redskabet.

Kendetegn ved en evaluering med tydeligt formål

- Alle er enige om et klart formål med evalueringen, fx konkrete spørgsmål, I vil have svar på, eller en konkret forandring, I vil opnå.
- Alle, der er med til at evaluere, er klar over, hvem der skal bruge evalueringen og til hvad.
- Alle, der er med til at evaluere, er klar over, hvordan de anvender et evt. evalueringsredskab.
- Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er fokus for evalueringen.
- Arbejdet med evalueringen er organiseret, så personalet har mulighed for at fordybe sig i processen.

Dokumentér med fokus på læringsmiljø og fælles refleksion

For at styrke den gode evalueringskultur er det vigtigt, at I kan lykkes med i fællesskab at komme i gang med og afslutte en proces, hvor I mest effektivt bruger jeres evalueringsproces til at udvikle jeres praksis og det pædagogiske læringsmiljø. Herefter skal I finde ud af, hvordan I bedst muligt kan få den viden, I skal bruge for at opfylde jeres formål.

Som forrige kapitel viste, er første trin i en succesfuld evaluerende pædagogisk praksis at definere et klart formål med jeres evalueringsproces. Kapitlet her vil give bud på, hvordan I kan arbejde med at indsamle viden om jeres praksis, om læringsmiljøet og om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse ved at dokumentere dele af jeres læringsmiljø.

Dokumentér udvalgte aktiviteter systematisk og undersøgende

I vil stadig evaluere måltidssituationen med det samme formål som tidligere nævnt, at *alle børn skal opleve, at de under måltidet er del af et fællesskab, hvor de bliver set og hørt*. Det betyder, at I nu skal bestemme, hvordan I vil indsamle viden om måltidet, fællesskabet mellem børnene eller andre pædagogiske aktiviteter eller situationer, I mener, kan styrke jeres mulighed for at evaluere og justere jeres praksis omkring måltidet – og evt. fastsætte nye formål.

Jeres næste overvejelse kan være, i hvilke situationer eller under hvilke aktiviteter I helst skal dokumentere og arbejde med børnenes fællesskab, og hvordan I fx bedst kan dokumentere, hvad der sker under måltidet. Hvornår taler børnene godt sammen? Hvornår er der meget uro? Der er mange måder at dokumentere en rutinesituation på. Det kan ske ved hjælp af fotos, tegninger, interviews med børnene etc. Overvej igen, hvad I gerne vil, at evalueringen skal gøre jer klogere på. I kan bedst bruge dokumentationen til at styrke jeres evaluering, hvis I dokumenterer systematisk og med et undersøgende sigte. Det betyder, at al dokumentation skal bidrage til, at I kan finde svar på nogle af de konkrete spørgsmål, I undrer jer over. Alle, der skal arbejde med den evaluerende pædagogiske praksis, bør have et klart overblik ikke alene over, hvorfor de dokumenterer, men også over, hvad de skal dokumentere og hvordan. Således sikrer I det bedste grundlag for fælles refleksion i analyseprocessen.

Fokusér både på børns læreprocesser og på børns trivsel, læring, udvikling og dannelse

Når I går i gang med at dokumentere, er én af de store udfordringer at sikre, at fokus for jeres dokumentation er på sammenhængen mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dokumentationen må meget gerne vise børnenes kompetencer eller konkrete produkter, de har lavet. Omvendt viser forskning, at dokumentation ofte fokuserer for lidt på læreprocesser. Det er vigtigt for børn at opleve, at deres læreprocesser bliver dokumenteret; det gør dem stolte og styrker deres følelse af præstation. Så hvordan sikrer I, at I ikke blot dokumenterer *resultatet* af en aktivitet, men fanger hele *læreprocessen*? Overvej, hvordan I kan dokumentere processen hen imod et færdigt produkt eller opnåelsen af en færdighed. Måske kan I løbende tage billeder af barnet, der øver sig i at klippe med saks. Hvis det blot er den færdigt udklippede håndkilling, der bliver lagt i portfolioen, forsvinder dokumentationen af læreprocessen, hvor barnet øver sig i at følge strengen på papiret og flere gange undervejs får hjælp fra en voksen, der støtter undervejs i processen.

Forskning påpeger også, at det kan være lettere at dokumentere læreprocesser, leg og aktiviteter hos børn, I opfatter som aktive og kompetente, end hos børn, der måske kræver en ekstra indsats. Men dokumentationen er mest nyttig for jeres evaluering, hvis den viser, hvordan forskellige børn går til en aktivitet eller fx bruger legepladsen. På den måde kan I bedre se, hvordan læringsmiljøet giver forskellige børn rum til at udvikle sig. Det vil gøre det lettere for jer bagefter at bruge dokumentationen til at evaluere på en måde, der kan forbedre læringsmiljøet for alle børn.

Inddrag børneperspektiver i dokumentationsprocessen

Når I dokumenterer børnenes hverdag, er det oplagt at give børnene en stemme i dokumentationen. Hvis I også lader børnene deltage aktivt i dokumentationen, kan det give jer et stærkere indblik i jeres egen praksis. Kort sagt kan I lære meget om sammenhængen mellem læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i de pædagogiske aktiviteter ved at lytte til børnenes oplevelse.

Forskningen viser, at børn kan blive inddraget i dokumentation på mange forskellige måder. Det er ikke nok, at børnene har været med til at producere fx de tegninger, I bruger som dokumentation af en pædagogisk aktivitet.

Hvis I vil inddrage børneperspektiver i dokumentationen, kan I inddrage børnene ved at bede dem tage fotos af pædagogiske aktiviteter, få dem til selv at vælge, hvilke tegninger der skal bruges til at dokumentere deres leg, eller fortælle om deres oplevelser i en rutinesituation til andre børn og jer voksne. Måske skal børnene fx have mulighed for at foreslå, hvordan I bedst kan organisere jer under måltidet, ved at tegne en bordplacering eller vise jer, hvordan de synes, bordene skal stå. Det vigtigste ved at inddrage børneperspektiver i dokumentationen er, at I er lydhøre over for børnene og viser dem, at deres mening er vigtig og betydningsfuld for, hvordan I vælger at gøre tingene. Det vil sige, at I er opmærksomme på at lytte og se, hvad børnene siger og viser om en situation, fx gennem videooptagelser og børnenes egne tegninger. På den måde kan I sikre jer, at I observerer og dokumenterer, hvad børnene reelt har oplevet, og ikke, hvad I *tror*, at børnene synes.

Giv børnene mulighed for at lære ved at deltage i dokumentationsprocessen

Forskning viser, at hvis I normalt arbejder med muligheden for, at børn kan udvikle deres demokratiske dannelse ved at være med til at bestemme, hvad I skal lave og lege, er jeres arbejde med dokumentation en god mulighed for at styrke dette arbejde. Ud over at børneperspektiver kan lære jer en del om jeres egen praksis, giver det børnene et nyt og vigtigt rum for læring, hvis I involverer dem aktivt i dokumentationen.

At få øje på egen læring er en vigtig del af det at lære at lære, og her kan I benytte dokumentationen til at tale med børnene om deres læreproces. I kan fx sammen kigge på fotos af situationen, hvor et barn øver sig i at tage tøj af og på selv i garderoben. Billederne vil hjælpe barnet til at huske, hvordan det først var, og sammen kan I reflektere over, hvorfor det nu er blevet nemmere at tage overtøj på, når I skal ud på legepladsen. Når børnene deltager aktivt i jeres arbejde med dokumentation, gør I dem bevidste om, at de hele tiden lærer noget nyt. Det styrker deres følelse af at mestre, hvilket er en vigtig motivation for videre læring.

Kendetegn ved en kvalificeret og meningsfuld dokumentationsproces

- Det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring er dokumenteret systematisk.
- Læringsmiljøet er dokumenteret med fokus på at give jer viden, der kan hjælpe jer til at opfylde formålet med evalueringen.
- Læringsmiljøet er dokumenteret ud fra de spørgsmål, I vil finde konkrete svar på.
- Børnenes læreprocesser er dokumenteret i lige så høj grad som deres resultater.
- Børnene har mulighed for at bidrage aktivt til dokumentationen af læringsmiljøet.
- Evalueringen inddrager børnenes perspektiver på aktiviteter og læringsmiljø.

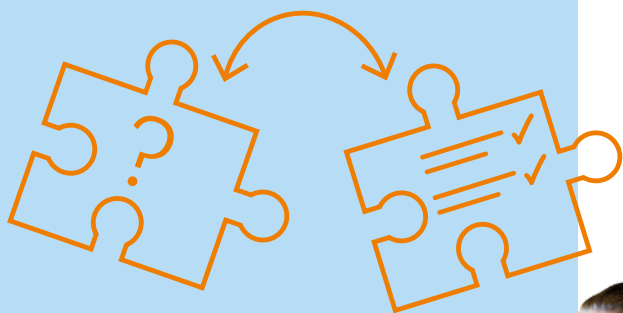
Analysér for at sætte en retning for jeres fremtidige praksis

Nu har vi beskrevet betydningen af, at I fastsætter et formål med jeres evaluering og herefter arbejder for at dokumentere meningsfuldt. Når dokumentationsprocessen er afsluttet, og I har samlet en mængde dokumentation, begynder næste trin i evalueringsprocessen: arbejdet med at analysere jeres dokumentation.

Analyseprocessen handler om at finde al den viden, som dokumentationen gemmer på. På den måde vil I forhåbentlig få svar på nogle af de spørgsmål, I stillede jer selv, da I fastsatte formålet med evalueringen. Først herefter kan I fastsætte nye formål og prøve nye tiltag af i jeres læringsmiljø. Kapitlet her vil introducere, hvordan I kan gøre det.

Analysér jeres dokumentation med fokus på jeres formål

For at arbejdet med dokumentation og evaluering skal opleves meningsfuldt, er det vigtigt, at der er balance mellem den tid og de ressourcer, I bruger på arbejdet, og det udbytte, I oplever at få af det. Én måde at skabe balance på er at overveje, hvordan I analyserer jeres dokumentation bedst muligt.

Hvis jeres formål fortsat er, at *alle børn skal opleve, at de under måltidet er del af et fællesskab, hvor de bliver set og hørt*, kan I stille spørgsmål til dokumentationen, der gør jer klogere på måltidssituationen, børnenes fællesskab og jeres egen indsats under måltidet. På den måde kommer I i gang med analysen af dokumentationen.

Hold fokus på formålet med evalueringen – også selvom det kan være svært, fordi I formentlig får øje på andre interessante ting. Vær objektiv og professionel i jeres læsning af dokumentationen. Hvad viser fx fotos og tegninger om, hvad der rent faktisk sker under måltidet? Hvordan oplever børnene situationen? Hvordan oplever enkelte børn situationen?

Når I dokumenterer jeres praksis og børnenes leg og aktiviteter i dagtilbuddet, gør I det med jeres eget pædagogiske blik. Derfor vil der være forskel på, hvad I hver især vælger at dokumentere. Det betyder, at I tilsammen har indsamlet varieret dokumentation, og det kan give en frugtbar analyseproces.

Evaluér og reflekter over dokumentation sammen med kolleger

Husk, at man ofte kan have blinde pletter, når man analyserer eller studerer noget fokuseret. Derfor er det godt, at I er flere, der arbejder sammen om at analysere jeres dokumentation.

Til lederen: Som leder har du en særlig vigtig opgave med at organisere analyseprocessen, så flere kolleger sammen kan drøfte dokumentationen kritisk og konstruktivt i et trykt miljø.

Forskning viser, at det er afgørende, at I reflekterer over jeres indsamlede dokumentation sammen med jeres kolleger. Det kræver ro og fordybelse. Samtidig kan det opleves sårbart at være kritisk over for kolleger. Derfor er det vigtigt, at I skaber et tillidsbaseret og professionelt kollegialt fællesskab, hvor I kan udfordre hinandens praksis og perspektiver.

Når I begynder at evaluere jeres praksis ud fra den dokumentation, I har indsamlet, er det vigtigt at være kritisk. Spørg ind til, hvad dokumentationen rent faktisk viser. Husk at adskille det fra, hvad I selv husker om fx det måltid, I har dokumenteret. Hvad fortæller børnene om måltidet via billederne? Reflekter sammen med kolleger, og sørg for at udfordre hinandens perspektiver.

Når I dokumenterer og evaluerer læringsmiljøet og jeres eget daglige arbejde med børnene, bliver I også mere bevidste om, hvordan I hver især arbejder, og hvordan I arbejder som kolleger. I kan bruge hinandens forskellige blikke på, hvad dokumentationen viser om sammenhængen mellem læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Brug evalueringsredskabets kriterier og kategorier kritisk

Evalueringsredskaber bruger ofte en række faste kategorier, I skal bruge for at vurdere børnenes kompetencer i forhold til fx deres alder, og hvor længe de har været i dagtilbuddet. Kategorierne gør det muligt at sammenligne børnenes kompetencer. Forskning peger dog på, at de faste kategorier også kan udfordre jeres praksis. Kategorier kan fastsætte, hvordan I skal forstå og vurdere børnene i evalueringssituationen. Vær derfor gerne kritiske over for evalueringsredskabets kategorisering af pædagogisk faglighed.

Evalueringsredskabers kategorier kan danne afsæt for faglige drøftelser. Tal sammen om, hvorvidt de kategorier, I evaluerer på baggrund af, ændrer jeres måde at forstå børnegruppen på. Fx vil evalueringsredskabet fremhæve nogle egenskaber som tegn på, at barnet udvikler sig alderssvarende, mens andre egenskaber eller udtryksformer hos børnene vil blive vurderet mere negativt. I kan fx spørge jer selv, om jeres måde at dokumentere og evaluere på kan begrænse børnenes rum for udfoldelse. Kan kategorierne påvirke, hvordan I selv forstår det enkelte barn eller børnegruppen i fremtiden?

I kan også overveje, om I mener, at I kan bruge evalueringsredskabets kategorier generelt i jeres pædagogiske praksis. Igen kan det være nyttigt at vende tilbage til formålet med jeres evaluering. Hvis I holder fokus på at vurdere sammenhængen mellem læringsmiljø og børnenes kompetencer, kan I også holde fast i at bruge evalueringsredskaberne til at vurdere børnenes udviklingsmuligheder i læringsmiljøet og ikke børnene selv.

Afprøv nye tiltag og arbejdsformer som led i den evaluerende pædagogiske praksis

Evalueringsen er en dynamisk og cirkulær proces. Derfor kan man ikke sige, at I nu er nået til sidste trin i evalueringen. Imidlertid er I nået til det sted i cirklen, hvor I skal fastsætte nye formål på baggrund af evalueringen, og hvor I derfor kigger fremad i stedet for tilbage.

Evalueringsen har måske givet jer anledning til at justere på noget i jeres læringsmiljø eller i jeres pædagogiske praksis. Overvej, hvordan I skal indføre de nye justeringer og aftal gerne, hvordan I følger op på dem.

I kan efter en endt evaluering med fordel fastsætte nye formål for jeres læringsmiljø. Forskning viser desuden, at en måde at bruge viden fra jeres dokumentation og evalueringer på til at forbedre læringsmiljøet er at eksperimentere på baggrund af, hvad evalueringen viser.

Hvis jeres formål med evalueringen var, at alle børn skal føle sig som en del af fællesskabet ved måltidet, kan I nu begynde at fastsætte nye formål for jeres pædagogiske arbejde med måltidet. Skal jeres nye formål være at hjælpe børnene til at give hinanden taletid under måltidet? Eller vil I gerne undersøge, hvilke muligheder alle børn har for at være del af et fællesskab, når de leger på legepladsen?

Spørg jer selv, hvordan I kan bruge den viden, I har nu, til at styrke læringsmiljøet og gøre noget anderledes i morgen.

Evaluér jeres nye tiltag, og bliv hele tiden klogere

Når I har fastsat en række formål for at udvikle jeres praksis, kan I begynde at arbejde med de nye tiltag. Vær ikke bange for at udfordre hinanden til at bryde hverdagens gængse arbejdsgange, når I arbejder videre ud fra analysens vigtigste pointer. Herefter kan I igen dokumentere og evaluere de nye tiltag.

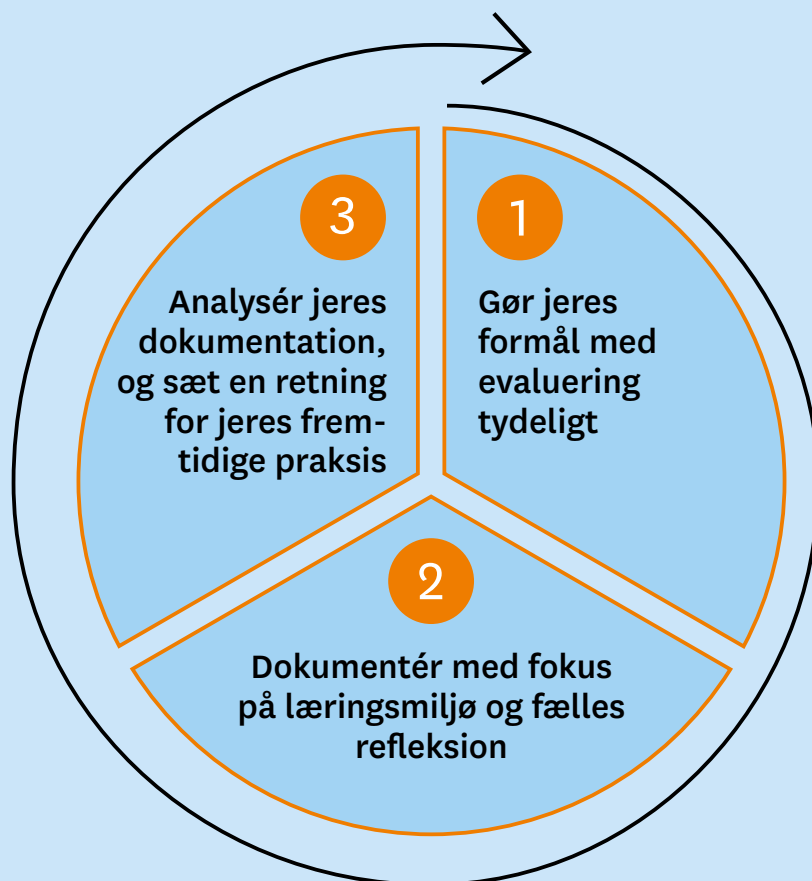
Forskning peger på, at dokumentation og evaluering også har betydning for, hvordan I opfatter jeres egen pædagogiske faglighed. Når I har gennemført jeres evaluering, kan I bruge tid på at sætte ord på, hvad evalueringen har haft af betydning, og hvilken ny viden I har opnået. På den måde kan evalueringen gøre jer klogere på, i hvilke situationer I gør en ekstra indsats, og hvor der er behov for, at I gør noget andet i fremtiden. Måske har evalueringen af måltidssituationen gjort jer opmærksomme på, at der også er andre situationer, hvor I kan arbejde videre med at styrke børnefællesskabet. Et nyt formål kunne således være at styrke børnefællesskabet under leg på legepladsen.

Måske er der også brug for, at I drøfter, hvorvidt evalueringen kalder på en bearbejdning eller en senere opfølgning. Evaluerende pædagogisk praksis er en cirkulær proces, der kan variere med hensyn til omfang og ressourceforbrug. Men den er helt naturligt en del af det at udvikle og stadigt arbejde på at forbedre den daglige pædagogiske praksis i læringsmiljøet i et kollegialt og reflekterende fællesskab.

Kendetegn ved en analyseproces, der sætter en retning for læringsmiljø og pædagogisk praksis

- Analysen fokuserer på, hvad dokumentationen rent faktisk viser jer, og ikke på, hvad I selv erindrer.
- Analyse og refleksion sker i tryk dialog med kolleger.
- Evalueringsens kategorier bruges kritisk og giver anledning til drøftelse af jeres forståelse af børnegruppen.
- Evalueringen afrundes med nye formål for udvikling af læringsmiljøet.
- Evalueringen følges op af nye tiltag i den pædagogiske praksis.

Sådan kan I evaluere jeres pædagogiske praksis

1

Gør jeres formål med evaluering tydeligt

- Tag udgangspunkt i, hvordan det pædagogiske læringsmiljø hænger sammen med børnenes trivsel, læring og udvikling.
- Undersøg det, som I undrer jer over.
- Sæt evalueringsarbejdet i system, og udvikl jeres egen evalueringspraksis.

2

Dokumentér med fokus på læringsmiljø og fælles refleksion

- Dokumentér både det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring systematisk og med fokus på formålet med jeres evaluering.
- Se både på børnenes læreproces og på det, børnene lærer.
- Inddrag børnenes perspektiver.
- Skab rum for analyse og refleksion i tryk dialog med kolleger.

3

Analysér jeres dokumentation, og sæt en retning for jeres fremtidige praksis

- Gå sammen med kolleger om at analysere jeres nye viden om læringsmiljøet.
Hold fokus på jeres oprindelige formål med evalueringen.
- Beskriv, hvad I vil gøre anderledes, og evaluér løbende jeres nye tiltag.

Kort om evaluerende pædagogisk praksis bygger på følgende forskning og bøger:

Alnervik, K. (2013). "Men så kan man ju også tænke!" *Pedagogisk dokumentation som forandringsværktøj i førskolen*. Jönköping: Högskolan för lärande och kommunikation.

Alvestad, T., & Sheridan, S. (2015). Preschool teachers' perspectives on planning and documentation in preschool. *Early Child Development and Care*, 185 (3), 377-392.

Andersen, P. Ø., Hjort, K., & Schmidt, L. S. K. (2008). *Dokumentation og Evaluering: mellem forvaltning og pædagogik*. København: Københavns Universitet.

Alasuutari M., & Markström, A. M. (2011). The making of the ordinary child in preschool. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 55 (5), 517-535.

Bjervås, L.-L. (2011). *Samtal om barn och pedagogisk dokumentation som bedömningspraktik i förskolan: En diskursanalys*. Göteborg: Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, Göteborgs universitet.

EVA. (2010). *Børns perspektiver på sprogvurderinger i daginstitutioner*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Emilson, A., & Samuelsson, I. (2012). Jakten på det kompetenta barnet. *Tidsskrift for Nordisk Barnehageforskning*, 5 (21), 1-16.

Gitz-Johansen, T. (2012). Smuds i børnehaven: En undersøgelse af uønskede personlighedstræk i børnehavers vurderingsmaterialer. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*, 3, 74-84.

Holmberg, C. (2015). *Så är det ju – den blir aldrig färdig! En etnografisk studie om förskolepedagogers arbete med pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.

Jensen, E. N. (2010). *Metodebogen. Pædagogstuderende mellem profession og akademisering. Socialpædagogisk bibliotek*. København: Hans Reitzels Forlag.

Kuh, L. P. (2008). *Practice and policy in early childhood education: Teacher collaboration in a head start, district, and university lab school*. Washington: University of Washington.

Lindgren, A. L. (2012). Ethical issues in pedagogical documentation: Representations of children through digital technology. *International Journal of Early Childhood*, 44 (3), 327-340.

Löfdahl A., & Folke-Fichtelius, M. (2015). Preschool's new suit: Care in terms of learning and knowledge. *Early Years: An International Journal of Research and Development*, 35 (3), 260-272.

Mathiasen, M., Heslop, S. H., Lone, B., & Lyngborg, S. (2009). *Kvalitetsmåling i et kvalitativt perspektiv: En undersøgelse af perspektiver på kvalitet og kvalitetsvurdering på dagtilbudsområdet*. Aarhus: KREVI.

Mortensen, T. H. (red.). (2017). *Grundfaglig viden om pædagogiske miljøer og aktiviteter*. København: Akademisk Forlag.

Novakovic, S., Tomljenovic, Z., & Roncevic, A. (2016). Monitoring and Documenting Preschool Children's Fine Art Creation. *Croatian Journal of Education*, 18 (2), 187-197.

Picchio, M., Giovannini, D., Mayer, S., & Musatti, T. (2012). Documentation and Analysis of Children's Experience: An Ongoing Collegial Activity for Early Childhood Professionals. *Early Years: An International Journal of Research and Development*, 32 (2), 159-170.

Pedersen, T. S., Olsson, J., & Koefoed-Nordentoft, N. (2010). *Aktionslæring i dagtilbud: Udvikling af pædagogers professionsviden, identitet og autonomi: rapport*. København: Forlaget UCC.

Pettersson, K. E. (2015). Children's participation in preschool documentation practices. *Childhood: A Global Journal of Child Research*, 22 (2), 231-247.

Plum, M. (2010). *Dokumenteret faglighed: Analyser af hvordan pædagogisk faglighed produceres gennem læreplanernes dokumentationsteknologi*. København: Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.

Schmidt, L. S. K. (2014). *Sprogtest – når ord får betydning. Analyser af hvilke samspil der opstår mellem standardisering af sprogtest til treårige børn og pædagogisk praksis*. København: Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.

Ulla, B. (2014). Auget som arrangement: om blikk, makt og skjønn i profesjonsutøvinga til barnehagelæraren. *Tidsskrift for Nordisk barnehageforskning*, 8 (5), 1-16.

Vallberg Roth, A. C. (2012). Different forms of assessment and documentation in Swedish preschools. *Tidsskrift for Nordisk barnehageforskning*, 5 (23), 1-8.

Warash, B. G., & Workman, M. (2016). Teaching Preschoolers to Self-Assess Their Choices in Pre-K. *Journal of Educational Research and Practice*, 6 (1), 97-104.

Wong, A. C. Y. (2010). *Teacher learning made visible: Collaboration and the study of pedagogical documentation in two childcare centres*. Toronto: Department of Curriculum, Teaching and Learning, Ontario Institute for Studies in Education, University of Toronto.

Yu, G. S. (2012). *Professional development through the study of children's interests: The use of collaborative inquiry and documentation protocol among early childhood teachers*. Urbana, Illinois: University of Illinois Urbana-Champaign.

Sådan kan I arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan

Den styrkede pædagogiske læreplan følges af en række grundlæggende og tematiske materialer, som den pædagogiske leder kan vælge at bruge, når I dykker ned i praksis. I kan finde alle materialer og mere information på www.emu.dk/dagtilbud

GRUNDLÆGGENDE MATERIALER

Den styrkede pædagogiske læreplan giver indblik i, hvad loven siger om det fælles pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer.

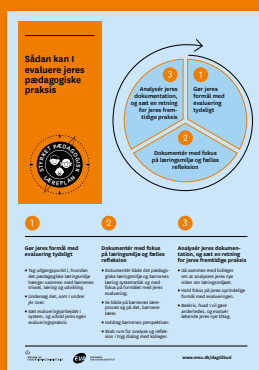
Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan man kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

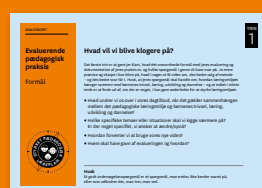

TEMATISK MATERIALE

Kort om en grundlæggende indføring i forskning og viden om evaluerende pædagogisk praksis.

Film illustrerer hovedpointer om evaluerende pædagogisk praksis og giver eksempler på, hvordan man kan arbejde i tre trin.

Plakaten kan I bruge som udgangspunkt for at arbejde med tre trin i evaluerende pædagogisk praksis.

Dialogkort giver jer spørgsmål til refleksion over en evaluerende pædagogisk praksis.

Kort om evaluerende pædagogisk praksis

© 2018
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design & Illustration: BGRAPHIC
Foto: Stilleben, Kamilla Bryndum,
Søren Svendsen, Colourbox

Publikationen er udgivet i
elektronisk form på:
www.emu.dk/dagtilbud

ISBN (www): 978-87-7182-170-3
ISBN (tryk): 978-87-7182-171-0